

Mladi in gledališče

Mestna občina Celje

Komisija Mladi za Celje

MLADI IN GLEDALIŠČE

Raziskovalna naloga

Šifra: JJTHMXY

Celje, marec 2016

Kazalo vsebine

Kazalo vsebine	2
Kazalo fotografij.....	4
Zahvala.....	5
Povzetek	6
Uvod	7
Opredelitev raziskovalnega problema in potek dela	7
Hipoteze.....	8
Metodologija dela.....	8
Teoretični del.....	8
Kaj je gledališče?.....	8
Začetki gledališča	9
Zlata doba	10
Helenistična doba	10
Rimska dramatika	11
Renesansa.....	11
Klasicizem	11
Razsvetljenje.....	12
Kratka zgodovina gledališča v Sloveniji.....	12
Gledališče v Sloveniji.....	13
Vrste gledaliških predstav.....	14
Intervjuji z umetniškimi vodji	18
Intervju z umetniškim vodjem in ravnateljem SNG Drame Igorjem Samoborjem.....	18
Intervju z umetniško vodjo MGL, Barbaro Hieng Samobor	21
Intervju z umetniškim vodjem SNG Opere in baleta, Rokom Rappalom - Roccem	23
Intervju z umetniško vodjo LGL, Ajdo Rooss.....	27
Intervju z umetniško vodjo in ravnateljico SLG Celje, Tino Kosi	33
Rezultati ankete.....	36
Razprava in interpretacija rezultatov	43
Sklep	45
Viri	47

Viri fotografij:.....	47
Priloge.....	49
Anketa.....	49

Kazalo fotografij

<i>Fotografija 1: Rihard III+II, SNG Drama Ljubljana, drama</i>	16
<i>Fotografija 2: Lizistrata, MGL, muzikal</i>	16
<i>Fotografija 2: Meso srca/Kaktusi, SNG Opera in balet Ljubljana</i>	16
<i>Fotografija 3: Orfej v peklu, SNG Opera in balet Ljubljana</i>	17
<i>Fotografija 4: Prevare, MGL, muzikalna komedija</i>	17
<i>Fotografija 5: Igor Samobor</i>	
<i>Fotografija 6: SNG Drama Ljubljana</i>	19
<i>Fotografija 7: Barbara Hieng Samobor</i>	
<i>Fotografija 8: Mestno gledališče ljubljansko</i>	22
<i>Fotografija 9: Rocc - Rok Rappl</i>	
<i>Fotografija 10: SNG Opera in balet Ljubljana</i>	24
<i>Fotografija 11: Ajda Rooss</i>	
<i>Fotografija 12: Lutkovno gledališče Ljubljana</i>	28
<i>Fotografija 13: Tina Kosi</i>	
<i>Fotografija 14: Slovensko ljudsko gledališče Celje</i>	34

Zahvala

Zahvaljujem se svojemu mentorju, Vidu Burniku, ki je bdel nad mano in mojo raziskovalno nalogo. Da je vse steklo, tako kot mora, je zaslužna tudi mag. Polona Frajzman, koordinatorica raziskovalne dejavnosti na naši šoli. Zahvaljujem se vsem profesoricom in profesorjem, ki so pomagali pri razdelitvi ankete. Hvala tudi Gimnaziji Celje - Center za sodelovanje in izpolnjene ankete.

Povzetek

V raziskovalni nalogi se ukvarjam z odnosom mladih do gledališča. Zanimalo me je, koliko obiskujejo gledališke predstave in kaj na ta obisk vpliva. Podatke sem zbral s pomočjo anketnega vprašalnika, ki ga je izpolnilo 200 dijakov in strukturiranega intervjuja z umetniškimi vodji petih slovenskih gledaliških hiš. Na podlagi zbranih podatkov sem ugotovil, da mladi v gledališče občasno še hodijo, a je rednih obiskovalcev malo. Gledališča skušajo mlade gledalce pridobiti s številnimi abonmajskimi možnostmi ter vsebinskimi prilagoditvami. Umetniški vodje pogrešajo tesnejšo povezanost s šolami. Mladi, ki v gledališča še zahajajo, najraje gledajo komedije, drame in muzikale.

Uvod

Za raziskovalno nalogo sem se odločil, ker me zanima, koliko moji vrstniki zahajajo v gledališče. Sodobna družba je razvila druge oblike zabave – mladina večino prostega časa preživi pred elektronskimi napravami. Le redki smo, ki še zahajamo v gledališče in bolj uživamo v predstavah kot v streljanju vesoljcev. Odločil sem se obiskati večje gledališke hiše in povprašati gledališke vodje, koliko mladih najdemo med občinstvom. Pripravil sem tudi anketo, ki jo je rešilo 200 vrstnikov na naši šoli in sosednji gimnaziji.

Opredelitev raziskovalnega problema in potek dela

V raziskovalni nalogi se ukvarjam predvsem z odnosom mladih do gledališča. Zanima me, koliko mladih redno obiskuje gledališke predstave in v katere gledališke hiše zahajajo. Osvetlim tudi strategijo gledaliških hiš, kako predstave približati mladini.

Raziskovalnega dela sem se lotil na dveh nivojih. Z anketo sem želel pridobiti podatke od vrstnikov in prikazati, kakšno vlogo igra gledališče v življenju sodobnega najstnika. Pripravil sem ankete za dijake *Srednje šole za gostinstvo in turizem Celje* ter *Gimnazije Celje - Center*. Raziskovalni vzorec je štel 200 dijakov, kar je več kot 10 % populacije obeh šol. S takšnim številom sem želel zagotoviti reprezentativnost vzorca. Po drugi strani me je zanimalo, kako se gledališke hiše odzivajo na spremembe v sodobni družbi in kako skušajo privabiti ali vsaj obdržati mlade gledalce. Odločil sem se, da bom podatke pridobil s strukturiranimi intervjuji z gledališkimi vodji. Obe metodi omogočata kvantitativno obdelavo podatkov, ki je predstavljena v zadnjem delu naloge. Intervjuje sem analiziral tudi kvalitativno.

Nalogo sem začel pripravljati novembra. Opravil sem prvi intervju - z umetniškim vodjem in ravnateljem SNG Drame, Igorjem Samoborjem. Decembra sem intervjuval še tri vodje, razdelil sem tudi ankete na SŠGT Celje in GCC. Zadnji intervju sem opravil januarja v SLG Celje.

V prvem delu naloge osvetlim gledališče s teoretičnega vidika. Ukvarjam se predvsem z začetki gledališča in razvojem gledališča na Slovenskem.

Med raziskovanjem sem spoznal mnogo ljudi, ki so mi dali različne informacije. Zdi se mi, da je velik problem privabiti mlade v gledališče. Zelo malo jih hodi v gledališče zato, ker jim je to všeč. Večina jih hodi zato, ker hodijo na predstave s šolo ali pa zato, ker tako želijo starši.

Za konec sem si izbral še ogled predstave Ponorela Lokomotiva (SNG Drama Ljubljana). Na predstavi sem bil sam med starejšimi ljudmi.

Hipoteze

- Dekleta raje hodijo v gledališče kot fantje
- Mladi ne hodijo v gledališče
- Vstopnice so za mladino predrage
- Večina dijakov hodi v SLG Celje
- Opera je najmanj priljubljena
- Fantje si najraje ogledajo komedije

Metodologija dela

V raziskovalni nalogi sem uporabil naslednje metode raziskovalnega dela:

- metoda spraševanja (intervju, anketa)
- metoda dela s pisnimi viri
- statistična metoda
- kvalitativna metoda

Teoretični del

Kaj je gledališče?

Ker raziskovalna naloga nosi naslov Mladi in gledališče, je na začetku potrebno opredeliti, kaj gledališče je. Na voljo je več opredelitev. Wikipedia na primer ponuja naslednjo:

*Je skupno ime za vse umetnosti, ki temeljijo na uprizarjanju, zanje je posebej značilno uprizarjanje na sceni (dramsko gledališče, opera, opereta, balet). Izraz pa označuje tudi stavbo, v kateri se igrajo dramska dela. Poleg standardnega pogovornega sloga se lahko gledališče izvaja tudi v drugačnih oblikah, kot so opera, balet, mimika, kabuki, kitajska opera, lutkovno gledališče, glumaška igra, improvizacijsko gledališče, kabaret ali pantomima.*¹

Gledališki terminološki slovar ponuja naslednjo: *dejavnost, pri kateri igralci ali drugi nastopajoči igrajo vloge, prikazujejo (fiktivno) dramsko zgodbo, delujejo in se izražajo s svojim telesom pred neposredno navzočimi, sodelujočimi gledalci* (Humar in ostali 2001).

Slovar slovenskega knjižnega jezika gledališče definira na naslednji način: *umetniška ustanova, ki se ukvarja z izvajanjem odrskih, zlasti dramskih del.*²

Zanimalo me je, kakšen je odnos mladih do gledališča v najširšem smislu, zato sem v raziskavo vključil tudi opero in balet.

Začetki gledališča

Temelji gledališča segajo v čas antične književnosti, v območje Grčije. Grška dramatika se je začela razvijati v 6. stol. (Kos 1991: 54). Temeljni zvrsti grške dramatike sta bili tragedija in komedija, stranski pa še satirska igra in mimos (prav tam: 55).

Izvor tragedije je najbrž povezan z obredi v čast bogu Dionizu, bogu vina, trte in veselja (Lah in ostali 2007: 138). Kos (1991: 55) navaja, da je prvega igralca ob zbor postavil Tespis leta 534, ko je v Atenah na vozu pokazal prvo tragedijo. Možnost dramskega dogajanja se je še povečala, ko je Ajshil dodal drugega in Sofokles tretjega igralca (prav tam: 55).

Tudi novejša evropska dramatika se je v srednjem veku spet začela iz verskih obredov, to pot krščanskih, toda pozneje se je ta povezava izgubila. Grške in rimske igre so uprizarjali na prostem, spremljalo jih je lahko številno občinstvo. To se je ponovilo pri srednjeveških igrah, pozneje pa se je umaknila v zaprte prostore, njeno občinstvo pa je postajalo vse ožje, najprej dvorsko in plemiško, nazadnje meščansko. Vendar so bile izjeme – španska in angleška

¹ <https://sl.wikipedia.org/wiki/Gledali%C5%A1%C4%8De>; 7. 1. 2016

² <http://bos.zrc-sazu.si/knjige/Gledali%C5%A1ki%20terminolo%C5%A1ki%20slovar.pdf>; 10. 1. 2016

dramatika sta bili v svoji *zlati dobi* v 16. in 17. stoletju, ko je ustvarjal Shakespeare, namenjeni najširšemu gledalstvu. V pretežnem delu antične dramatike je nastopal zbor, ki je pel in plesal, kar je v zvezi z njenim verskim izvorom. To je bilo značilno zlasti za tragedijo, ki je pri Grkih temeljna dramska vrsta ali zvrst. Komedija, ki je bila manj povezana z verskimi obredi, je zbor kmalu izgubila in ostala je samo govorjena igra za igralce. Evropska dramska umetnost je odtelej temeljila na antičnih vzorcih, dokler jih ni romantika zavrnila v imenu umetniške svobode. Kljub temu sta antična tragedija in komedija do danes ostali zgled najvišje razvite dramatike (po Kos 2001: 45-48).

Zlata doba

Vrh je grška tragedija dosegla v klasičnem obdobju, ko so se ob dionizijah pomerili trije največji avtorji: Sofokles, Ajshil in Evripid. (Ambrož 2000: 130). Vsak med njimi je za tekmovanje pripravil tetralogijo: tri tragedije in eno satirsko igro (Kos 1991: 55). Posamična uprizoritev je trajala ves dan. V tem obdobju je doživela razcvet tudi stara grška komedija, za katero je bilo značilno satirično odzivanje na politične in kulturne razmere tistega časa (Ambrož 2000: 130).

Helenistična doba

Začelo se je z Aleksandrovo osvojitvijo Orienta od leta 330 pr. Kr. naprej in je trajalo v ožjem smislu do leta 30 pr.Kr., ko Rimljani osvojijo Egipt in stopi grška književnost v družbenopolitični okvir rimskega imperija. Grško književnost je ta doba močno prepojila z orientalskimi sestavinami (Kos 2001: 23). Razvijala se je v okviru helenističnih dvorov in trgovsko-obmorskih velemest. Književnost postane stvar poklicnih literatov, ki so velikokrat učenjaki. Osrednje literarne vrste in zvrsti postanejo namesto tragedije komedija, epika v obliki krajših epskih pesnitev, lirsko pesništvo, filozofska in moralistična proza, predvsem pa pripovedništvo v obliki romana (prav tam).

V srednjem veku je Evropa izgubila stik z antično dramsko tradicijo, a se je v dobi humanizma in renesanse spet vrnila k njej in obnovila obe pglavitni zvrsti, ki so ju razvili Grki in za njimi Rimljani – tragedijo in komedijo (Kos 1989: 149).

Rimska dramatika

Rimska dramatika je poleg starih ljudskih zvrsti gojila zlasti obe od Grkov prevzeti obliki visoke drame: tragedijo in komedijo (Kos 1991: 68). Tragediji se je posvečalo več avtorjev, vendar se je do današnjih časov ohranilo le devet tragedij. Vplivale so na renesančno dramatiko v Italiji in Angliji, na klasicistično pa v Franciji (prav tam 1991: 68).

Renesansa

Razvijala se je v dveh smereh: v Italiji in Franciji je posnemala predvsem antične zglede, v Španiji in Angliji pa je nastajala vrsta samostojnih, novih renesančnih oblik (Kos 1991: 119).

Sredi 16. stoletja sta v Italiji nastali dve dramski zvrsti, ki sta vplivali na Evropo: pastirska igra in *commedia dell'arte*. Prva je predstavljala ljubezenske zaplete v idiličnem okolju, druga pa je bila komedija v improviziranem načinu. Njena značilnost so stalni komični tipi: Pantalone, Colombina, Dottore, Arlecchino ... Igrale so jo potujoče skupine poklicnih igralcev, ki so jo polagoma razširile po vsej Evropi (Kos 1991: 120). V času *commedia dell'arte* je na odru prvič zaigrala ženska.

Elizabetinsko gledališče se je razvilo med angleško renesanso. Bilo je na prostem, tla so bila posuta z lupinami, da so prekrili blato. Sedišč ni bilo. Ženske v gledališče niso imele vstopa ne kot gledalke ne kot igralke. Predstave so bile le ob lepem vremenu. Razvoj elizabetinskega gledališča se je začel po letu 1572, ko so oblasti izdale odlok, da mora vsaka skupina imeti svojega pokrovitelja. To je postala celo kraljica Elizabeta I., ki je pod okrilje vzela skupino takrat najboljših igralcev. Imenovali so se *The Queens Men*. Med leti 1580 in 1640 je bilo na angleškem napisanih več kot 200 dramskih del (Lah in ostali 2007: 219-220).

Klasicizem

Klasicizem je ustvaril enega od vrhov novejše evropske dramatike (Kos 1991: 130). Teoretiki klasicizma so se v svojem občudovanju antike močno naslonili na njeno teorijo in jo v marsičem na novo razložili (Lah in ostali: 289). Postavili so stroga pravila: dramske vrste morajo biti čiste, kar pomeni, da se tragične in komične prvine ne smejo mešati, obvezna je trojna enotnost (prav tam: 289).

Gledališča so bila v preurejenih dvoranah pravokotne oblike, oder je bil nizek in potegnen v globino. Igrali so tik pred občinstvom, v ozadju odra so bile kulise. Tudi tokrat so igre uprizarjale potujoče gledališke skupine (prav tam: 289).

Razsvetljenje

Razsvetljenje se je uveljavilo v različnih dramskih zvrsteh, v tragediji in komediji, pa tudi v zvrsteh, ki jih je izoblikovalo na novo. Svoje moralno socialne ideje je postavljalo na oder s pomočjo različnih oblik in slogov (Kos 1991: 145).

V času razsvetljenstva se začne razvoj dramatike na Slovenskem. Anton Tomaž Linhart je z Županovo Micko (1790) postal začetnik slovenske posvetne dramatike (Lah 2007: 309).

Kratka zgodovina gledališča v Sloveniji

Na ozemlju, kjer danes živimo Slovenci, je v antiki tako kot drugod (verjetno) obstajalo gledališče v večjih rimskih naselbinah (Trst, Emona, Poetovio, Celeia). O tem nimamo dokumentov in to gledališče ni neposredno vplivalo na kasnejše kulturno dogajanje na tem slovenskem ozemlju (Humar in ostali 2011: 5).

Elemente gledališkega vsebujejo cerkveni obredi, procesije, ljudske šege, običaji in praznovanja. Razvoj gledališča v srednjem in zgodnjem novem veku je tesno povezan z nastajanjem urbanih in kulturnih središč ter uveljavljanjem pisne kulture na Slovenskem (Čedad, Koper, Ruše, Gorica, Celovec, Ljubljana itn.). Zanesljivejši dokumenti o gledališki dejavnosti, verjetno ne (popolnoma) v slovenskem jeziku, segajo v čas protestantizma, ko je v kroniki Historia Collegii Labacensis Societas Jesu v letu 1598 zapis, »da so igrali biblijsko igro Izakova daritev in da je bila njihova (jezuitska) predstava boljša od protestantske« (prav tam).

Od 17. stoletja dalje so znani obiski nemških potujočih gledaliških skupin in italijanskih opernih pevcev, baletnikov in igralcev commedie dell'arte. V 18. stoletju je bilo na Slovenskem zgrajenih več gledaliških stavb (Ljubljana, Idrija, Gorica, Trst, Maribor, Ptuj) (prav tam).

Korenine gledališča v slovenskem jeziku segajo od Škofjeloškega pasijona (rokopis, datiran 1721) preko Devovega opernega libretoa Belin (1780), Linhartove Županove Micke

(uprizoritev 1789) in Matička (uprizoritev 1849), iger ljudskega odra Bukovnika Andreja Šusterja - Drabosnjaka na Koroškem, uprizoritvenih poskusov Leopolda Kordeša ter čitalniškega gibanja v leto 1867, ko je bilo v Ljubljani ustanovljeno Dramatično društvo (prav tam). Kos (2001: 223) pravi, da pred Linhartom obstajal samo katoliške duhovne igre, od katerih se je ohranila Škofjeloška procesija. Šele Linhart je napisal prva besedila, ki so ujela korak z evropsko dramatiko in gledališčem (prav tam).

Kakor koli že, omenjena aktivnost je podpirala razvoj slovenske dramatike, prevajanje v slovenščino, dobili pa smo tudi prvi gledališki priročnik (Josip Noli: Priročna knjiga za gledališke diletante) in zbirko gledaliških iger (Slovenska Talija) (Humar in ostali 2011: 5).

Na Slovenskem so delovala številna gledališka društva: v Idriji (ustanovljeno 1889), Trstu (1902), Mariboru (1909), Celju (1911), na Ptuju (kot podružnica mariborskega 1912, samostojno 1918–26). Prvi slovenski poklicni igralci in pevci se uveljavijo zlasti po letu 1892, ko je zgrajeno Deželno gledališče v Ljubljani (poslopje današnje Opere in baleta), kmalu zatem tudi v Trstu (prav tam).

Slovenska dramatika v obdobju moderne doseže prvi vrh z deli Ivana Cankarja. Med 1. svetovno vojno slovensko gledališče ne deluje, po njej pa se ponovno razmahne v Ljubljani, Mariboru in Trstu, kjer potekajo slovenske predstave vse do nastopa fašizma. V 30. letih 20. stoletja se ob poklicnem gledališču razmahne tudi amatersko gledališko delo, zlasti v okviru katoliških in delavskih gibanj. V drugi polovici 20. stoletja se gledališka ustvarjalnost razširja v regionalna središča, vzporedno pa se pojavljajo številne eksperimentalne in avantgardne skupine, ki ob tradicionalnih gledaliških zvrsteh postopno uveljavijo performans, sodobni ples in druge oblike postmodernističnega gledališča (Humar in ostali 2011: 5).

Gledališče v Sloveniji

V Sloveniji imamo veliko gledaliških ustanov. Za izobraževanje umetnikov na področju gledališča, filma in televizije poskrbi AGRFT, Akademija za gledališče, radio, film in televizijo.

V Sloveniji imamo³

- ✓ Cankarjev dom,
- ✓ Frontno gledališče,
- ✓ Tartinijevo gledališče,
- ✓ LGL- Lutkovno gledališče Ljubljana,
- ✓ MGL- Mestno gledališče Ljubljansko,
- ✓ Mini teater,
- ✓ Gledališče Park,
- ✓ PGK- Prešernovo gledališče Kranj,
- ✓ SMG- Slovensko mladinsko gledališče,
- ✓ SNG Drama Ljubljana- Slovensko narodno gledališče Drama Ljubljana,
- ✓ SNG Drama, opera in balet Maribor- Slovensko narodno gledališče Drama, opera in balet Maribor,
- ✓ SNG Opera in balet Ljubljana- Slovensko narodno gledališče Opera in balet Ljubljana,
- ✓ Slovenska filharmonija,
- ✓ Gledališče Toneta Čufarja Jesenice,
- ✓ Šentjakobsko gledališče Ljubljana.

Vrste gledaliških predstav

Drama⁴

Beseda dramatika je grškega izvora, in sicer izhaja iz glagola drao, ki pomeni delujem in je iz njega izpeljana tudi beseda dráma, ki pomeni določeno vrsto dramatskega dela. Pisatelj, ki piše dramska dela, se imenuje dramatik ali dramatičarka. Drame so večinoma razdeljene na dejanja, ta pa so sestavljena iz prizorov ali nastopov. Kratke igre so po navadi enodejanke, daljše pa imajo poljubno število dejanj (najbolj pogoste tridejanke in petdejanke). Drame lahko imajo pred prvim dejanjem prolog (predgovor; uvodni prizor), po zadnjem dejanju pa lahko sledi še epilog(zaključna beseda). Ločimo Analitično in sintetično dramo. Pri analitični drami, gre za razkritje dogodkov iz preteklosti, vendar ne celotnih dogodkov. Pri slednji, sintetični pa se razkrijejo samo delčki dogodkov.

³ https://sl.wikipedia.org/wiki/Kategorija:Gledali%C5%A1%C4%8Da_v_Sloveniji ; 22.1.2016

⁴ <https://sl.wikipedia.org/wiki/Dramatika> ; 2.2.2016

Opera⁵ je glasbeno scensko delo, v katerem je petje ali recitiranje teksta podprto s spremljavo glasbil ali orkestra. Je kombinacija dramatične zgodbe, glasbe in petja, scene, luči, kostumov, posebnih učinkov in pogosto tudi plesa. Z besedo opera, pa poimenujemo tudi hišo, v kateri se izvajajo operna dela. Izhaja iz latinske besede opus, ki pomeni delo. Pri operi pojejo in nastopajo operni pevci, ki se delijo na več tipov glasov. Najvišji med vsemi pa je ženski sopran, najnižji pa moški pevski glas bas.

Balet⁶ je odrska izvedba umetniških plesov z glasbeno spremljavo. Pri velikih operah romantičnega stila lahko pomeni tudi plesni vložek brez neposredne povezave z dogajanjem same opere. Balet je lahko samostojno delo, pri katerem je ples osnovna vsebina. Balet postaja vse bolj priljubljen, tudi v Sloveniji. Začetki pa segajo vse tja v leto 1581.

Komedija⁷ je dramsko delo, ki oblikuje različne vrste komičnega. Starogrška komedija se je razvila iz pijanskih obhodov in je bila v času Sofokla, Sokrata in Perikla. V novi komediji, to ki se uporablja danes, pa imamo predvsem : ljubezensko zgodbo ki se seveda konča srečno. Dramska vrsta v kateri so liki, in/ali dogajanje komični. Ima veselo vsebino in srečen konec, nastala je v antiki (ok. 500 pr. Kr).

Muzikal⁸ je glasbeno-scensko delo, ki se je razvilo iz operete. Ima lahkotnejšo vsebino in je velikokrat na popularni ali jazzovski glasbi. Vsebine zgodb so lahko ljubezenske, družbenokritične in komične . Priljubljeni pa so postali konec 19. stoletja, ko so bili osrednja oblika popularnega glasbenega gledališča. Razcvet je doživela v 20. in 30. letih 20. stoletja. Njegovo središče je bilo na Broadwayu v New Yorku in v West Endu v Londonu. Igralci morajo govoriti, peti, plesati, igrati in biti privlačni ter seveda postavni.

⁵ <https://sl.wikipedia.org/wiki/Opera> ; 2.2.2016

⁶ <https://sl.wikipedia.org/wiki/Balet> ; 2.2.2016

⁷ <https://sl.wikipedia.org/wiki/Komedija> ; 2.2.2016

⁸ <https://sl.wikipedia.org/wiki/Muzikal> ; 2.2.2016

Fotografija 1: Rihard III+II, SNG Drama Ljubljana, drama

Fotografi 2: Lizistrata, MGL, muzikal

Fotografija 2: Meso srca/Kaktusi, SNG Opera in balet Ljubljana

Fotografija 3: Orfej v peklu, SNG Opera in balet Ljubljana

Fotografija 4: Prevare, MGL, muzikalna komedija

Intervjuji z umetniškimi vodji

Intervju z umetniškim vodjem in ravnateljem SNG Drame Igorjem Samoborjem

SNG Drama je osrednje nacionalno poklicno gledališče, katerega začetki segajo v leto 1867, v svoj repertoar vključuje tako klasična kot tudi sodobna in eksperimentalna besedila.

Prednost daje tujim dramskim, zlasti evropskim besedilom, še posebej pa si prizadeva za uprizarjanje novih slovenskih besedil, pisanje katerih načrtno spodbuja. Svoj program dopolnjuje s koprodukcijskimi sodelovanji in gostovanjem slovenskih in tujih gledališč. Zavod izdaja tudi gledališke liste in drugo strokovno publicistiko.⁹

V SNG Drama Ljubljana imajo veliko abonmajev za mladino:¹⁰

Študentski abonma (6 predstav na velikem odru): Faust (Goethe), Evropa (Möderndorfer), V republiki sreče (Crimp), Kralj Ubu (Jarry), Liliom (Molnar), Valentiniada (Valentin, Mirčevska). Predstave so ob 19.30.

Abonma Najst (5 predstav, 4 na velikem odru in ena v Mali Drami): Hotel Modra opica (Nemec, Valenti), Ana Karenina (Tolstoj), Zarja in Svit (Mislej), Valentiniada (Valentin, Mirčevska) in pa predstava presenečenja. Predstave so ob petkih ob 18.00.

Dijaški abonma (4 predstave na velikem odru, ter ena predstava ali dogodek po izbiri): Ana Karenina (Tolstoj), Faust (Goethe), Kralj Ubu (Jarry), Valentiniada (Valentin, Mirčevska) in predstava po izbiri (na velikem odru, Mali drami ali koncert iz cikla Drama Akustika). Predstave so ob 19.30.

Otroški abonma (štiri predstave na velikem odru): Čarovnik iz Oza (Baum), Šola za klovne (Waechter), Obuti maček (Cui) in Pekarna Mišmaš (Makarovič). Petkove predstave so ob 17.00, sobotne matineeje pa ob 10.00.

⁹ http://sigledal.org/geslo/SNG_Drama_Ljubljana; 14. 1. 2016

¹⁰ http://www.drama.si/abonma/vrste_abonmaja; 14. 1. 2016

Z Igorjem Samoborjem sem se pogovarjal 12. 11. 2015.

Fotografija 5: Igor Samobor

Fotografija 6: SNG Drama Ljubljana

1. Koliko mladih je med vašimi gledalci?

Abonmajski vpis se je pri mladih zelo povečal. Vpis za dijaški abonma se je povečal za 45 %, študentski pa za 12 %, klub Najst in abonma Ciciban pa za 49 %. Imamo gledališko pedagoginjo Špelo Šinigoj, ki dela z različnimi starostnimi skupinami. Program je takšen, da si lahko in si moramo priboriti mlade. Seveda si jih želimo, saj je to nujno za prihodnost gledališča. Mladi so bodoči stalni obiskovalci.

2. Imate Drama Klub in klub Najst. Koliko je v njiju mladih?

V Drama Klubu je sicer nekaj mladih, a prevladujejo starejši člani. Klub je bil ustanovljen lani in je še v povojih. Organiziramo tematske večere, srečanja z ustvarjalci, debate in predavanja o gledališki umetnosti. Največ je pogovorov z igralci, kar zelo pritegne mlade. V klubu Najst po vsaki abonmajski predstavi pripravimo pogovore o izbranih temah, odpravimo pa se tudi na raziskovanje odrskega zakulisja. Prav klub Najst je za mlajše obiskovalce najbolj zanimiv.

3. Kako pritegnete mlade?

V poplavi raznoraznih vsebin, ki temeljijo predvsem na potrošniški logiki, umetniki bijemo težko bitko, da nas javnost opazi. Nova tehnologija je dostopna vsem v vsakem trenutku in konkuriramo ji lahko le s kvalitetnim programom, ki korespondira z mladimi in odpira

teme, ki so jim blizu. Letos smo recimo spet na program podali Ano Karenino, ki je del maturitetnega čtiva, ni pa bil to edini razlog. Glavni povod je prav dialog z mladimi.

4. Med gledalci prevladujejo starejši od 35 let. Kaj menite, zakaj?

Več razlogov je. V preteklosti se je v šolah občinstvo bolj vzgajalo kot danes. Takrat se je organiziralo gledanje predstav in nekaterim je to ostalo v spominu in je zanje danes gledališče neko pribežališče, temelj za samopodobo. Leta 2000 se je šolstvo odločilo, da je gledališče oz. vsa umetnost stvar trga. Kulturna dobrina je postala tržna. Če vzamem povsem banalen primer – izenačeni sta zobna pasta in gledališka predstava, moped in koncert. Težko se je boriti proti takšni logiki. Kulture ne moremo vrednotiti zgolj skozi dobičkonosnost – njena vrednost je veliko večja. Sodobnemu potrošništvu res težko konkuriraš, zato smo se zelo angažirali, kaj je treba narediti. Če že šolstvo ne vzgaja mladine, jo bomo pa mi.

5. Kakšno občinstvo so mladi?

Zelo prijetni so, to lahko rečem. Moram reči, da je vsaka predstava takšna, da jo vsak lahko gleda in v njej najde, kar si želi. Ne ločujemo predstav za mlade in odrasle, ker če bi se bali prizorov ali govora, bi morali ugasniti TV in internet, skratka vse. Vse vsebine so dostopne in ni več tabujev. Radi gledajo na svoj način in vzamejo, kar jim je najbolj prav in kar jim pride v tistem času najbolj prav. Mladi, ki hodijo k nam, so izredno izobraženi, zainteresirani in radovedni – kar je najboljše.

6. Mi lahko zaupate kakšno anekdoto, povezano z mladimi?

Mladi niso sami krivi, da svetijo po dvorani, celotna družba je takšna. Starejše in mlajše občinstvo lahko prepričaš le z dobro in kvalitetno predstavo. Bil sem na predstavi Iliade v Cankarjevem domu, kjer je bilo polno mladih, cela dvorana, in me je bilo strah, če bo sploh možno igrati. Niso bili zbrani, telefoni so svetili na polno. Potem, čez 15 minut, so bili brez telefonov, koncentracija je bila super. Ni bilo lučk po dvorani in do konca je bila tišina in nihče ni šel domov, kar pomeni, da jih lahko samo kvalitetna vsebina prepriča, da so pozorni in jo sprejmejo. Kadar jih vsebina in igra ne pritegneta, je njihovo vedenje razumljivo. Tudi če gledaš doma film na tv in te ne zanima, greš dvajsetkrat pogledat v hladilnik ali pa enostavno ugasneš sprejemnik.

Intervju z umetniško vodjo MGL, Barbaro Hieng Samobor

Mestno gledališče ljubljansko (kratica **MGL**) je ljubljansko gledališče, katerega repertoar je usmerjen k sodobnejšim domačim in tujim gledališkim delom. Ustanovljeno je bilo leta 1949 kot drugo dramsko gledališče v mestu. Vhod je iz *Gledališke pasaže* med Nazorjevo in Čopovo ulico. Na velikem odru in mali sceni se letno uprizori 8 krstnih (novih) predstav. Od leta 1963 v okviru gledališča deluje tudi knjižna založba, ki objavlja gledališko literaturo.¹¹ Imajo 36 igralcev in igralk.

V Mestnem gledališču ljubljanskem (MGL) mladini ponujajo tri različne abonmaje:¹²

1. **Študentski abonma** (6 predstav na velikem odru in ena na Mali sceni): Sedem kuharic, štirje soldati in tri sofije (Semenič), Peer Gynt (Ibsen), Vrtiljak (Greig), Tisoč in ena noč (Perat, Gombač), 3 zime (Štivič) in ena predstava po izbiri na Mali sceni.
2. **Abonma radovedni** (7 predstav in pogovor z ustvarjalci): Sedem kuharic, štirje soldati in tri sofije (Semenič), Peer Gynt (Ibsen), Vrtiljak (Schnitzler), Dunsinane (Greig), Tisoč in ena noč (Perat, Gombač), 3 zime (Štivič) in ena predstava po izbiri na Mali sceni.
3. **Dijaški abonma** (5 predstav na velikem odru, ena po izbiri na Mali sceni, koncert in srečanje z igralci MGL in študenti AGRFT v Kinu Šiška): Sedem kuharic, štirje soldati in tri sofije (Semenič), Peer Gynt (Ibsen), Dunsinane (Greig), Tisoč in ena noč (Perat, Gombač), 3 zime (Štivič) in koncert z igralci MGL in študenti AGRFT.

Z Barbaro Hieng Samobor sem se pogovarjal 18. 12. 2015.

¹¹ https://sl.wikipedia.org/wiki/Mestno_gledali%C5%A1%C4%8De_ljubljansko; 10. 1. 2016

¹² <http://www.mgl.si/sl/abonma/predstavitev-abonmajev/>; 10. 1. 2016

Fotografija 7: Barbara Hieng Samobor

Fotografija 8: Mestno gledališče ljubljansko

1. Koliko mladih je med vašimi gledalci?

Iz velikega števila stalnih gledalcev je približno tretjina mlajših od 25 let. Ta delež je vezan na to, da je v ansamblu veliko mladih igralcev, ki so stari približno toliko kot ti, ki sedijo v dvorani in gledajo predstavo.

2. Kako pritegnete mlade?

Del kampanje je posvečen ponudbi za mlade. Razglednice, plakati, letaki, srečanja z mladimi, Klub študentov, dijaške skupine z mentorji šol ... Najbolj direkten nagovor je ponudba dijaškega abonmaja, ki poleg 5 predstav vsebuje še koncert z igralci MGL v kinu Šiška. Letos bo že šesti in je tradicionalen. Dodali smo skupino iz AGRFT, 10 bo naših igralcev in 10 študentov AGRFT. Torej, rekla bi posebna ponudba in reklama.

3. Kakšne vrste abonmajev jim ponudite?

Tiste, ki sem omenila že prej. Drugače pa vsebine, ki jih gledajo odrasli. Poleg vsega, kar je znotraj abonmaja, so na voljo še tri učne predstave. Uprizoritve, ki skozi zabavo posredujejo podatke o zgodovini gledališča, načinih igranja itn.

4. Zdi se mi, da v gledališče večinoma zahajajo starejši. Ali to še vedno velja?

Včasih je bilo res več starejših, to se zdaj spreminja in veliko mladih se odloča za gledališče. Kaj na to vpliva, nismo raziskovali. Globoko sem prepričana, da k večjemu obisku pripomorejo mladi igralci, ki so nekateri stari toliko kot mlado občinstvo.

5. Kašna je vaša strategija za prihodnost?

Čim več tem, ki so zanimive za ljudi. Predvsem mlade. Informacije, ki se jih tičejo neposredno. Glede tega, komu dam delo režiserja, je moja strategija, da zaposlujem veliko mladih in želim pomagati k zaposlovanju na nek svoj način.

Intervju z umetniškim vodjem SNG Opere in baleta, Rokom Rapplom - Roccem

Slovensko narodno gledališče Opera in balet Ljubljana (SNG Opera in balet Ljubljana) je osrednja slovenska glasbeno-gledališka ustanova, ki uprizarja redne letne sezone opere, baleta in koncertov ter druga glasbena scenska dela. Na sezono pripravijo približno 150 predstav, od tega praviloma 4 nove operne premiere na velikem odru in 2 novi baletni premieri. Domuje v stavbi Ljubljanske opere na Cankarjevi cesti v Ljubljani, ki je bila zgrajena leta 1892¹³.

*V SNG Opera in Balet Ljubljana mladini ponudijo naslednje abonmaje:*¹⁴

1. **Študentski** (6 predstav: 4 operete in 2 baletni predstavi): Orfej v peklu (Offenbach), Meso srca/Kaktusi (baletni večer koreografov), Otello (Verdi), Figarova svatba (Mozart), Doktor Živago (Šoštakovič), Katja Kabanova (Janaček)
2. **Družinski** (4 operete, 3 baletne predstave, ena predstava po izbiri in poseben dogodek v sodelovanju z Narodno galerijo v Ljubljani): Gorenjski slavček (Foerster), Rigoletto (Verdi), Trnuljčica (Čajkovski), Hrestač-Božična zgodba (Čajkovski), Labodje jezero (Čajkovski), Figarova svatba (Mozart), ena predstava po izbiri in dogodek

Celotna abonmajska ponudba v Operi zajema 11 različnih abonmajev. Študentski abonma ima 40 abonentov. Družinski abonma je namenjen družinam z vsaj enim otrokom do 18 let ob spremstvu staršev oz. odraslih. Vseh abonentov je 143, od tega je otrok oziroma mladine 78.

¹³ https://sl.wikipedia.org/wiki/Slovensko_narodno_gledali%C5%A1%C4%8De_Opera_in_balet_Ljubljana: 19.12. 2016

¹⁴ <http://www.opera.si/sl/vstopnice-in-abonma/abonma/>; 19. 12. 2015

V ostalih abonmajih je tudi nekaj mladih (osnovnošolskih in srednješolskih otrok), ki so abonenti skupaj s starši ali starimi starši. Takih je 18. Vsako sezono pripravijo nabor predstav za zaključene šolske skupine. Predstave uprizorijo v dopoldanskem času. V tej sezoni jih bo 31, za eno se še dogovarjajo, da bi jo dodatno uvrstili v spored. Vse predstave so namreč polno zasedene, kar pomeni okvirno 14.500 mladih obiskovalcev (tu niso všteti spremljevalci).

V zadnjih letih opažajo bistven porast obiska srednješolskih skupin in skupin iz glasbenih šol na rednih večernih predstavah.

Z Rokom Rapplom Roccem sem se pogovarjal 18. 12. 2015.

Fotografija 9: Rocc - Rok Rapplo

Fotografija 10: SNG Opera in balet Ljubljana

1. Koliko mladih je med vašimi gledalci?

Znotraj ponudbe sezone 2015/16 delamo 5 novih opernih premier in 2 baletni. Poleg premierskega abonmaja imamo še redne abonmaje v torek, četrtek, petek, soboto in nedelja, operno klasiko, abonma balet in izbirni, študentski in družinski abonma. Študentski in družinski abonma sta posebej namenjena mladim. Imata primerno izbran program. Družinski abonma je mišljen za družine oziroma za predstave, ki jih otroci obišejo v družbi staršev. O operni in baletni umetnosti prevladuje mnenje, da je ta zvrst namenjena

predvsem odraslim oziroma starejšim. Iz lastnih izkušenj pa opažamo, ko imamo vsak večer raznorazne predstave, da v občinstvu vidimo zelo veliko novih in mladih obrazov. Čedalje več je tega, kar je seveda zelo pozitivno za nas. Program študentskega abonmaja je prirejen študentom, mnogo dopoldanskih predstav pa je namenjenih tudi za prodajo zaključenim šolskim skupinam in razredom. Takšne predstave so Pastir, Picko Packo, Seviljski brivec, Gorenjski slavček in tudi velike klasične baletne zgodbe. Dvorana ima približno 530 sedežev.

2. Kako pritegnete mlade?

Imamo srečo, da je Opera pred 4 leti ponovno zaživela. Prej je bila dolga leta zaprta zaradi rekonstrukcije in dograditve prizidka. Občinstvo takrat ni imelo rednega prostora za srečevanje in obiskovanje operno-baletnih predstav. Po odprtju nove Opere pa je že prvi obisk Opere nekaj zanimivega in čarobnega, sploh, če je to prvič. Ponujamo tudi vodene ogledde hiše. Razkažemo vse prostore in zakulisje ter povemo kaj o zgodovini hiše. Mladini ponudimo tudi poseben program. Na primer predstavi Gorenjski slavček in Pastir sta posvečeni mlajšemu občinstvu in sta vezani na slovensko tradicijo. Gorenjski slavček je ena naših najbolj znanih oper - vsak ljubitelj opere jo mora videti. Glede baleta so pomembne pravljичne zgodbe, kot so Trnuljčica, Hrestač in Labodje jezero. Zanimivo je tudi dejstvo, da je, ko smo pri nekaterih klasičnih in bolj zahtevnih operah, kot recimo Gluckova opera Orfej in Evridika, za režiserja povabili Jerneja Lorencija, ki je znan v segmentu dramskega gledališča, prišlo v Opero veliko novih ljudi, predvsem mladih. Podobno je bilo tudi pri Deseti hčeri. In ponovno - preko fenomena libretistke Svetlane Makarovič smo pritegnili ogromno mladine, ki na klasični železni repertoar morda niti ne bi prišla. Klasični železni repertoar obsega vse - od Verdija, Puccinija, Bizeta. Namenjen tradicionalnemu občinstvu. Veliko mladih pa tudi prihaja na ta repertoar, ker je to njihovo prvo srečanje in izberejo prav klasične opere. Veliko je odvisno tudi od načina komunikacije z občinstvom. Imamo službi PR in marketing, pri marketingu je oddelek, ki se ukvarja s prodajo in ponudbo mladinskih predstav. Trudimo se biti karseda sveži. Komuniciramo preko Facebooka, ker je ta način brezplačen - imamo preko 6930 lajkov oziroma všečkov na tej strani. Socialna omrežja so pomemben faktor, ker lahko številne podatke, kratke videoposnetke, ki jih oblikujem z nastopajočimi in podobno, nemudoma vidi veliko naših spletnih prijateljev. Tudi preko intervjujev in komunikacije na

televiziji, v medijih in časopisih se posebej osredotočamo na mlade. Tu pa je nenehno treba opozarjati: pogosto se pogovarjamo o pridobivanju novega občinstva, pomembno pa je, da obdržimo tudi obstoječo publiko. Nevarno bi bilo, da bi popolnoma reformirali naš program, da bi ugajal samo mladim. Tako bi izgubili zvesto občinstvo, česar pa si ne smemo dovoliti. Naša želja je imeti širokospektralno občinstvo. Še en primer: zadnja premiera je bila opereta Orfej v peklu v režiji Vita Tauferja. Projekt je bil precej provokativen. Za zadnji prizor, kjer nastopi znameniti kankan, se je režiser odločil uporabiti kostumografijo, ki je bila naročena v erotičnih trgovinah. Ves ansambel je bil razgaljen, vsi so bili v raznih oblačilih iz lateksa, usnja, seveda še vedno na meji sprejemljivega. Tudi to je pritegnilo veliko ljudi, tudi svežih in mladih obrazov, ker je bila predstava na meji provokativnosti. Človek v operi navadne ne vidi takšnih stvari.

3. Ali sta opera in balet še zanimva za mlade?

Čedalje bolj sem prepričan, da sta. Naša opera je članica Opere Europa, ki je mrežna asociacija več opernih hiš. Srečujemo se na konferencah in se obveščamo tudi o delu z mladino. Res je, da ima veliko zahodnoevropskih opernih hiš posebne službe in zaposlene, ki se ukvarjajo samo z mladim občinstvom. Glasbeno-gledališki pedagogi, ki skrbijo za »outreach«, so pojav zadnjih 20 let. V Nemčiji so tudi visoke šole za glasbeno-gledališke pedagoge, ki potem lahko dobijo službo kot specialisti za tovrstno stvar. Mi v Sloveniji še nismo tako daleč, da bi se tako specializirano ukvarjali s tem. Nimamo veliko možnosti za zaposlitev novih sodelavcev. Po drugi strani pa ni nekega hudega problema z obiskom mladih. Menim, da opera in balet za mlade nista neprivlačna ali zastarela. To je bilo moda nekaj let nazaj, optika se je od takrat zelo spremenila, kar je zanimivo. In to v dveh smislih: veliko mladih hodi na mladinske predstave, veliko pa jih tudi želi videti pravo resno klasiko kot na primer Labodje jezero, Traviato in podobno, ker je to tradicija, s katero se želijo spoznati in nadgraditi svoje znanje.

4. Kakšna je vaša strategija za prihodnost?

Kot sva omenila, od 6 premier v vsaki sezoni načeloma najmanj eno novo predstavo posvetimo mladini oziroma otrokom. V prihajajoči sezoni bodo to premiere Rossinijeve

Pepelke, pri baletu pa Prokofjevi mojstrovini Romeo in Julija ter Peter in volk. Ponudba bo za otroke pravljična. Vedno je treba paziti na ravnotežje, da zadostimo zvestim gledalcem in našim novim obiskovalcem.

Intervju z umetniško vodjo LGL, Ajdo Rooss

Lutkovno gledališče Ljubljana je gledališče, v katerem izvajajo lutkovne in dramske predstave za otroke in mlade. Prostore ima v poslopju Mestnega doma na Krekovem trgu v Ljubljani.

Do sredine leta 2008, ko so praznovali šestdesetletnico, so izvedli že več kot dvesto petdeset premiernih predstav, triindvajset tisoč ponovitev pred več kot tremi milijoni gledalcev.¹⁵ Vsako leto imajo tudi festival Zlata paličica, na vsaki dve leti pa festival Lutke.

V LGL mladim ponujajo dva abonmaja:^{16, 17}

1. **Najstniški abonma** (3 predstave, 3 filmi, ogled gledališča, pogovor z ustvarjalci): Kamni (Lycos, Nantsou), Beneški trgovec (Shakespeare –Rozman Roza), Neli ni več (Hübner), sprehod po skritih kottičkih LGL, pogovor po predstavi z ustvarjalci filma Nevidni fant (Salvatores - Il ragazzo invisibile) in Moja sestra suhica (Lenken – Min lilla syster) ter film presenečenja v Kinodvoru
2. **KUL abonma** (13 dogodkov): gledališka predstava zavoda Maska Ljubljana – Zraka (Janša), film v Kinodvoru – Kamenje v mojih žepih (Baumane), koncert v kinu Šiška – Borghesia, koncert 4 v Cankarjevem domu – Poletno v novo leto, razstava v Mestni galeriji – Pregledna razstava (Čoh), razstava v Plečnikovi hiši, črna komedija v MGL – Kos plastike (Marius von Mayenburg), muzejska razstava v Mestnem muzeju Ljubljane – Voda, likovna razstava v Moderni galeriji – In njegov slikarski stroj (Kalaš), film presenečenja v Kinodvoru, mladinska glasbena predstava v LGL – Neli ni več (Hübner), predstava v SMG (Slovensko mladinsko gledališče) – Butnskala (Filipčič, Derganc) in lutkovna kinetična simfonija – K svetilniku (Woolf)

¹⁵ https://sl.wikipedia.org/wiki/Lutkovno_gledali%C5%A1%C4%8De_Ljubljana: 14. 1. 2016

¹⁶ <http://www.lgl.si/si/abonmaji/najstniski-abonma> ; 14. 1. 2016

¹⁷ <http://www.lgl.si/si/abonmaji/kul-abonma> ; 14. 1. 2016

Z Ajdo Roos sem se pogovarjal 24. 2. 2016.

Fotografija 11: Ajda Roos

Fotografija 12: Lutkovno gledališče Ljubljana

1. Koliko mladih je med vašimi gledalci?

V izvornem programu LGL je trenutno 10 predstav, ki jih namenjamo mladim. 5 predstav je dramskih (Antigona, Zlati šus, Nekoč, ko nas ni bilo več, Kamni, Boksarsko srce), 5 predstav je lutkovnih (Živalska farma, Beneški trgovec, Romeo & Julija, Doktor Faust, Luknja).

4 predstave sodijo v sklop predstav s problemsko tematiko: Zlati šus, Nekoč, ko nas ni bilo več, Kamni, Boksarsko srce. Gledališče je prostor, kjer se lahko spregovori o stvareh, o katerih sicer molčimo, in nam osvetli težave, s katerimi se težko soočamo. Predstava je v takem primeru odlična odskočna deska za poglobljene pogovore, ki nam pomagajo razumeti svet. Po ogledu predstave za gledalce pripravimo vodeni pogovor s strokovnjaki z različnih področij, ki mlade gledalce spodbujajo h kritičnemu razmisleku o zgodbi, predstavi ter k zavedanju sebe in drugih. Sodelujejo strokovnjaki: Irena Matko Lukan, Majda Mramor, dr. Andreja Hočevar in drugi.

LGL vsako leto premierno uprizori dve noviteti, ki ju namenjamo najstnikom od 12. leta dalje. Najnovejša uprizoritev je Neli ni več, kjer Lutz Hübner z briljantno neposrednostjo pripoveduje zgodbo o velikih sanjah petih mladih glasbenikov, ki si želijo uspeha in zabave, a jih nepričakovano pretrese in strezni usodna bolezen enega od njih. Naenkrat se mora vsak na svoj način naučiti, kako premagati strah in nemoč, ki ju s seboj prinese bolezen.

Predstava bo premierno uprizorjena aprila v Kinu Šiška, v sodelovanju s Špil ligo (Kino Šiška). Spodbudili bomo mlade skupine, da pripravijo glavni komad predstave, prav tako pa k sodelovanju povabili mlade pesnike, da prispevajo svoja besedila. Špil liga – prva liga dijaških bendov je v šolskem letu 2014/2015 predstavila devet glasbenih izvajalcev iz srednješolskih vrst. Izbranci so prihajali z vseh koncev Slovenije; Maribora, Ljubljane, Celja, Nove Gorice, Kopra in Novega mesta. Druga uprizoritev je bolj eksperimentalne narave. Gre za predstavo/razstavo z naslovom ***K svetilniku***, ki jo z režiserjem Branetom Vižintinom pripravljata vizualni umetnici Urša Vidic in Meta Grgurevič. Osnovna ideja projekta je, da bi namesto v gledališko dvorano vstopili v galerijski prostor, v katerem se bo prepletal dogodek, ki bo združeval performativnost in vizualnost. Osnovni element razstave bo kinetična instalacija, ki bo hkrati tudi scenografija predstave. Imela bo svojo lastno prostorsko identiteto, ki bo tudi ob odsotnosti igralca ostala živa in prisotna. Postavljena bo v sredino galerijskega prostora – gledalcu bo omogočala ogled iz različnih perspektiv, ne zgolj frontalnega, kakršnega smo običajno vajeni v klasičnem lutkovnem gledališču. S tem bo meja med odrom in dvorano zabrisana, gledalčevo dožemanje vsebine instalacije pa bo postalo intimnejše in bolj asociativno. Čez dan bo instalacija delovala kot prostorska instalacija, zvečer pa bo na njej odigrana predstava.

Predstavo je navdihnilo delo *K svetilniku* Virginie Woolf in velja za enega od začetkov razvoja modernega romana, za katerega je med drugim značilen vnos prostega toka zavesti. Gre za njen najbolj avtobiografski roman, saj avtorica v njem obuja spomin na starše, s tem pa oživlja ozaveščenost do minljivosti in smrti. Prisotni so motivi vojne, svetilnik pa nastopa kot simbol nikoli doseženega cilja in upov.

2. Kako pritegnete mlade?

Mladim se poskušamo približati na različne načine:

- povezujemo se z drugimi ljubljanskimi zavodi (Kinodvor, Kino Šiška ...)
- iščemo nove lokacije uprizarjanja naših predstav (Kino Šiška, ljubljanske srednje šole, galerije ...)

- iščemo zanimive vsebine in sodobne načine uprizarjanja (nove tehnologije v gledališču: mehatronika, mapping, video projekcije ...)
- pripravljamo nove popoldanske programe za mlade, kjer ne bodo samo gledalci, temveč tudi aktivni soudeleženci in soavtorji različnih gledaliških vsebin: Mladi kritik – ogled predstav, spoznavanje različnih faz ustvarjanja predstav, analiza predstav ..., Gledališki klub, Lutkovna šola, sodelovanje pri pripravi in programiranju mladinskega programa festivala Zlata paličica 2017) ...

3. Kakšne vrste abonmajev ponujate?

Veliko manj je mladih obiskovalcev, ki se samoiniciativno odločajo za ogled naših predstav. Največ obiskovalcev je abonmajskih predstav. Mladim ponujamo dva abonmaja: *Najstniški abonma* in *KUL abonma*.

Najstniški abonma pripravljamo v sodelovanju s Kinodvorom in je namenjen najstnikom od 12. leta dalje. V letošnjem abonmaju si ogledajo 3 predstave (Kamni, Beneški trgovec, Neli ni več), 3 filme (Moja sestra suhica, Nevidni fant, film presenečenja), vabljeni so na sprehod po skritih kotičkih gledališča in na pogovor po predstavi Neli ni več z igralci in ustvarjalci predstave. Znotraj Najstniškega abonmaja je 40 abonentov.

KUL abonma (abonma KUL »Kultura, Umetnost, Ljubljana) je mrežni projekt kulturne vzgoje za mlade od 15. do 25 leta. Nastal je leta 2012 na pobudo Lutkovnega gledališča Ljubljana, ki je k sodelovanju povabilo Mestno gledališče ljubljansko, Kinodvor, Slovensko mladinsko gledališče in Kino Šiška. V naslednjih letih so se projektu pridružili še drugi zavodi s področja kulture v Ljubljani (Maska, Mednarodni grafični likovni center, Moderna galerija Ljubljana, Mestni muzej in galerije Ljubljana, Slovenska filharmonija), gre torej za preplet ponudbe različnih področij umetnosti in kulture v Ljubljani.

S skupnim abonmajem se je začelo novo poglavje kulturne vzgoje, posvečeno najbolj problematični ciljni skupini - mladim od 15 do 25 let. Z atraktivnimi dogodki različnih zvrsti želimo prepričati občinstvo, ki ga v naših zavodih najbolj pogrešamo, je pa ključnega pomena, saj je neke vrste most med generacijami naših pretežnih obiskovalcev. Namen

projekta skupnega abonmaja je poleg motivacijskih in kulturno-vzgojnih ciljev tudi osveščanje javnosti glede dela naših javnih zavodov. Znotraj KUL abonmaja je 200 abonentov.

4. Kdaj pride največ mladih?

Največje število mladih obiše naše gledališče v okviru organiziranih dopoldanskih šolskih predstav. Ugotavljamo, da je največ naših obiskovalcev iz poklicnih šol (Srednja zdravstvena šola, Srednja šola za Pošto, ekonomijo in komunikacije, Srednja ekonomska šola ...) iz Ljubljane in okolice. Mlade gledalce poskušamo navdušiti z različnimi tematikami:

- problemske vsebine predstav (droge, nasilje, medgeneracijski odnosi, smrt, prijateljstvo)
- adaptacije klasičnih besedil, ki so del obveznih šolskih vsebin (Romeo in Julija, Živalska farma, Beneški trgovec, Antigona ...)

Po večini predstav organiziramo tudi pogovore z ustvarjalci, marsikatero predstavo spremlja tudi strokovna refleksija:

- Zlati šus, pogovor o drogah in drugih odvisnostih z dr. Andrejo Hočevar (avtorica knjige Preprečevanje rabe in zlorabe drog: starši med stroko in ideologijo)
- Nekoč, ko nas ni bilo več, pogovor o družinah, odnosih in ločitvi z družinsko terapevtko Majdo Mramor
- Živalska farma, pogovor o Orwellu in totalitarnih družbah
- Antigona, pogovor o grški književnosti in gledališču
- Kamni, pogovor o nasilju z Ireno Matko Lukan
- Boksarsko srce, pogovor o nasilju in medgeneracijskih odnosih ...

Za ogled organiziranih dopoldanskih predstav se največkrat odločajo pedagoški delavci. Za njih pripravljamo pedagoška gradiva, ki pomagajo pri pripravi na predstavo in dejavnostih po njej.

Primer:

<http://www.lgl.si/si/predstave/vse-predstave/348-Nekoc-ko-nas-ni-bilo-vec#.VqOvmmBvrds>

5. Kakšna je vaša strategija za prihodnost?

V okviru letošnjega Kulturnega bazarja, ki bo 31. marca v Cankarjevem domu, se Lutkovno gledališče Ljubljana predstavlja s svojim programom za mlade.

Kulturni koordinatorji si bodo lahko ogledali predstavo o različnih odvisnostih Zlati šus in se po predstavi udeležili strokovnega omizja, na katerem bodo sodelovali dr. Andreja Hočvar (avtorica knjige Preprečevanje rabe in zlorabe drog: starši med stroko in ideologijo), Mina Paš, predsednica združenja DrogArt), Breda Primožič (iz Urada za preprečevanje zasvojenosti, MOL), Saša Roškar (iz Nacionalnega inštituta za javno zdravje) in trije predstavniki mladih.

Sledi strokovno omizje z naslovom: Kako in zakaj mlade pripeljati v gledališče? Z različnimi strokovnjaki se bomo pogovarjali, kako mlade (pri)peljati v gledališče, zakaj si to sploh želimo, so lutkovne predstave res samo za otroke, katere so teme, ki zanimajo mlade, ali mlade v resnici zanimajo predstave s problemsko tematiko ali se s temi temami želimo ukvarjati zgolj odrasli, je kakšna druga veja umetnosti, ki bolje komunicira z najstniki in kako jim to uspe, kako vpliva industrija zabave na mlade in na njihovo dožemanje gledališča in kulture ...

Za mlade pripravljamo tudi kreativno delavnico: Kult(ura), znotraj katere bodo mladostniki skozi različne postaje pod vodstvom režiserke Ajde Valcl spoznavali raznovrstne procese in poklice pri nastajanju predstave. V času delavnice se bo vzpostavila naključna dinamika sodelujočih, kjer bodo udeleženci skozi različne faze (sproščanje in ozaveščanje svojega telesa, odnos do soigralca, prostora in občinstva, animacija predmetov, različne možnosti osvetlitve ...) prevzemali različne vloge (režiser, scenograf, koreograf, oblikovalec svetlobe, oblikovalec zvoka, igralec, animator ...) in tako soustvarili gledališko predstavo.

Tudi v okviru Festivala LUTKE 2016, ki ga Lutkovno gledališča Ljubljana organizira od 9. do 13. septembra na različnih prizoriščih po Ljubljani, bo dovršen del programa namenjen

mladostnikom. Festival prikazuje tako tradicionalne lutkovne predstave kot tudi izrazite avtorske poetike, ki raziskujejo lutkovni medij, ga razširjajo ter potrjujejo neslutene možnosti njegovega izraza.

Mednarodni festival Lutke je edinstvena manifestacija sodobne lutkovne umetnosti, ki v Slovenijo prinaša informacijo o aktualnem lutkovnem dogajanju v svetu. V zadnjih letih se je kot eden najpomembnejših lutkovnih festivalov uveljavil tudi v mednarodnih strokovnih krogih.

BiTEATER, program mladih gledaliških ustvarjalcev

Zelo pomemben most med mladimi gledalci in mladimi gledališkimi ustvarjalci je programska shema BiTeater. Sekcija našega programa, ki se je začela z letom 2013, je bila v izhodišču zastavljena kot nizkoproročunska produkcijska platforma, ki ponuja mladim ustvarjalcem možnosti za razvoj in kreativno delo ter njihov potencial predstavlja uveljavljenim gledališčem. V treh letih delovanja je naše gledališče opravilo družbeno koristno delo in v veliki meri izčrpalo bazen mladih, ki sedaj bolj ali manj uspešno nadaljujejo svojo kariero v rednih programih gledališč. Prizorišče, kjer domuje BiTeater (Kulturnica na Židovski stezi 2), se je izkazalo kot idealen prostor svobode za gledališko eksperimentiranje, za odrska iskanja novih načinov uprizarjanja, ki so, kar se blagajniškega izkupička tiče, lahko tudi bolj tvegana. Gre za polje, ki ga občutimo kot deficitarno še posebej na področju lutkovnega gledališča. Zato se v naslednjem koledarskem letu obetajo programska nadgradnja in prehod k sodobnim formam ter predvsem večji poudarek v smeri lutkarstva in sodobnega vizualnega gledališča.

Intervju z umetniško vodjo in ravnateljico SLG Celje, Tino Kosi

Slovensko ljudsko gledališče Celje je edino profesionalno gledališče v Savinjsko-Šaleški regiji. Ustanovljeno je bilo 6. decembra 1950, ko je Mestni ljudski odbor Celje izdal odločbo o ustanovitvi mestnega gledališča. Prva premiera poklicnega ansambla je bila 17. marca 1951, in sicer uprizoritev Mire Puc-Mihelič *Operacija* v režiji Toneta Zorka. Prva in edina zaposlena

igralka v sezoni 1950/51 je bila Nada Božič. Od prve sezone profesionalnega delovanja gledališča se je igralski ansambel SLG Celje povečal na 22 profesionalnih igralk in igralcev.¹⁸

*V SLG Celje mladim ponujajo 4 abonmaje:*¹⁹

1. **Šolski (osnovnošolski) in mladinski (srednješolski) abonma** (predstave nimajo stalnega dne, ura začetka predstave je po dogovoru)
2. **Dijaški in študentski abonma** (abonenti se lahko odločijo za abonma Torek večerni, Četrtek večerni, Petek večerni, Sobota popoldanski ali Sobota večerni s 50% popustom v času predpisa in s 30% popustom v času vpisa)
3. **Abonmajček** (za otroke od 3. leta; 3 igrane in 2 lutkovni predstavi)
4. **Družinski abonma** (za starše otroke do 26. leta – popust za vse abonmaje SLG Celje)

S Tino Kosi sem se pogovarjal 18. 1. 2016.

Fotografija 13: Tina Kosi

Fotografija 14: Slovensko ljudsko gledališče Celje

¹⁸ http://sigledal.org/geslo/Slovensko_ljudsko_gledali%C5%A1%C4%8De_Celje; 14. 1. 2016

¹⁹ <http://www.slg-ce.si/domov/abonoma/vrste-abonomajev>; 14. 1. 2016

1. Koliko mladih je med vašimi gledalci?

Približno polovico naših predstav igramo za osnovne in srednje šole.

2. Kako pritegnete mlade?

Zelo dobro sodelujemo s celjskimi srednjimi in osnovnimi šolami. Naše otroške predstave obiskujejo mladi vse od Prekmurja do Kamnika. Naša prednost je, da za predstave uporabimo velik budget, kar pomeni, da so te predstave zelo bogate – veliko je sodelavcev, kostumografije in glasbe. S tem naredimo predstave zelo atraktivne, zato nas ljudje spremljajo že leta in vedo, da ne bodo ustrelili mimo. Za srednje šole največkrat izberemo teme, ki se dotikajo mladih: bodisi del domačega branja bodisi zanimive teme. Želimo si seveda, da bi mladi izbrali celoten abonma, ker si želimo, da bi z njim dobili intelektualno izkušnjo. To pomembno za tiste, ki bodo nadaljevali šolanje, pa tudi za ostale. Časi so se spremenili. Zdi se mi prav, da bi v gledališče zahajalo več mladih. Zelo malo je dijakov, ki bi se odločili za abonma v celoti. Predstave so takrat v večernem času, kar pomeni, da je takrat mir, tudi občinstvo je drugače motivirano. Med šolskimi predstavami je motivacija vprašljiva, zato je tudi vedenje včasih manj primerno.

3. Kakšna je vaša strategija za prihodnost?

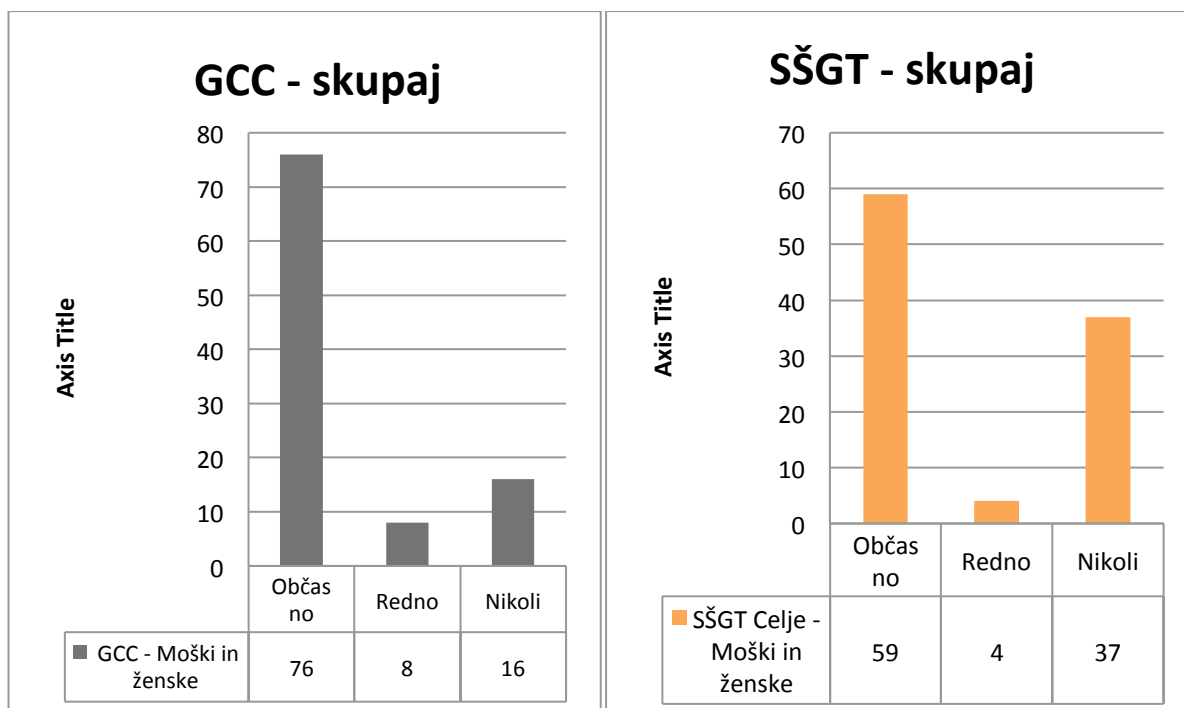
Na pobudo nekaterih učiteljev smo se odločili, da bomo imeli v naslednjem letu dve predstavi. Ibsenova Nora ali Hiša za lutke in Romeo in Julija. Vse to smo še igrali v prejšnjih repertoarjih. Pritegnili jih bomo s tem, da imamo nov Mali oder. Prvič bomo lahko igrali na dveh odrih. Prevajamo tudi novo predstavo.

Rezultati ankete

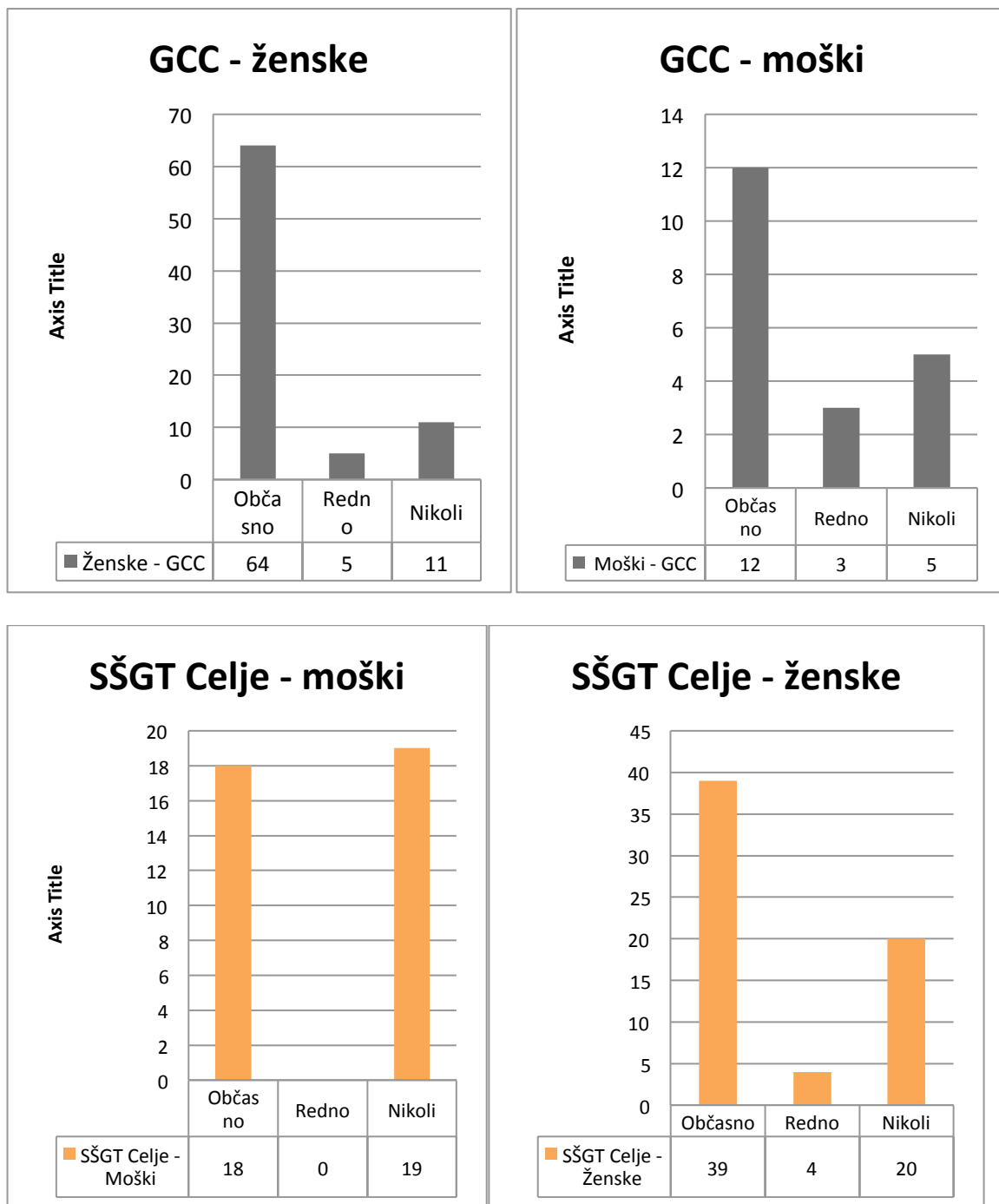
Anketo sem razdelil med dijake Srednje šole za gostinstvo in turizem Celje in Gimnazije Celje - Center. Vzorec je štel 200 dijakov. Z anketo sem želel raziskati, kakšen je odnos dijakov obeh šol do gledališča, kako se interes za obisk predstav razlikuje glede na spol, kakšne predstave si najraje ogledajo in kakšno vlogo ima pri tem cena.

Rezultate sem grafično prikazal.

1. Ali hodiš v gledališče?

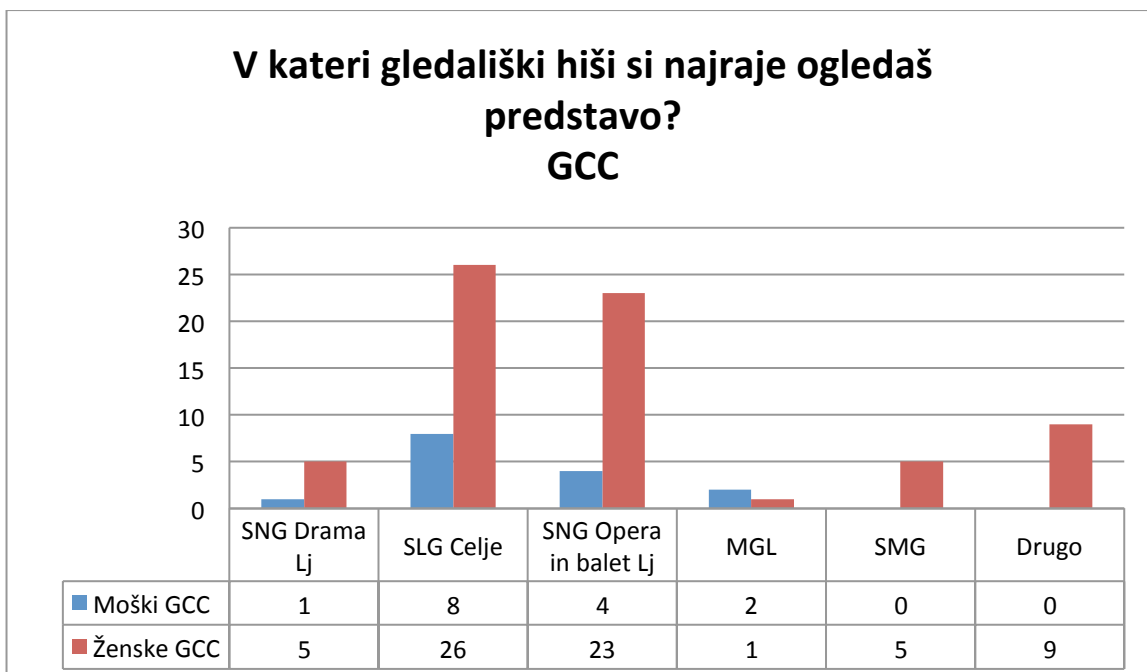
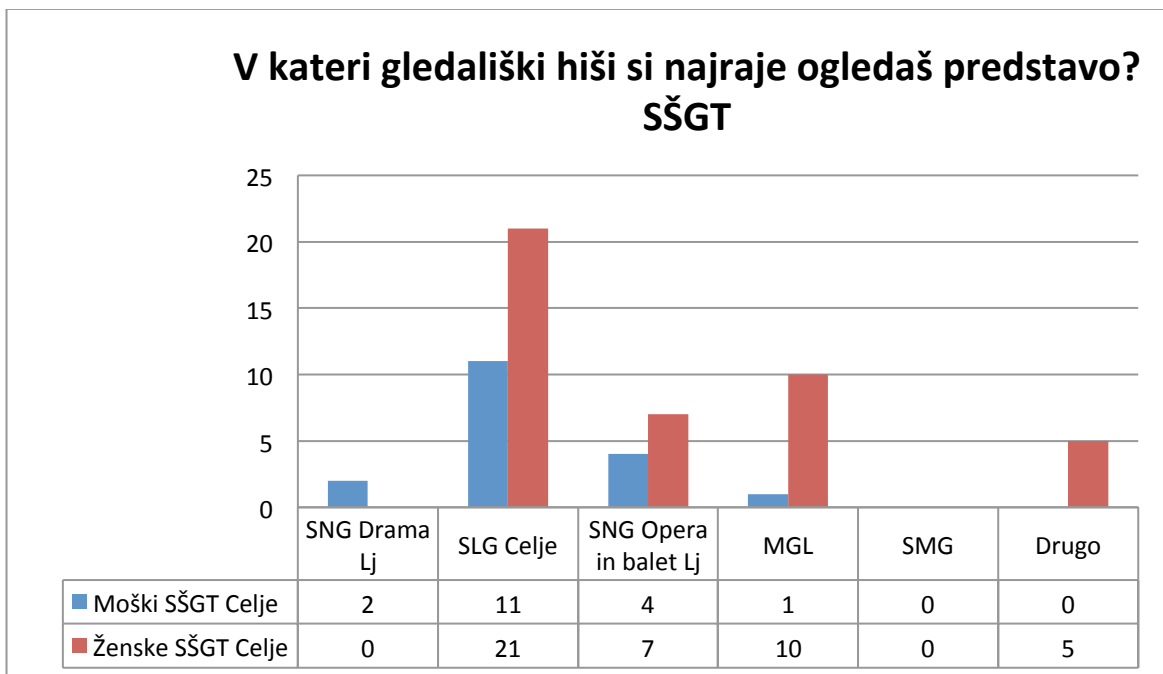

Iz grafičnega prikaza razberemo, da le redki dijaki obeh šol redno obiskujejo gledališče. Več jih obiše predstave občasno. Opazimo tudi, da je manj zanimanja na SŠGT, ker kar 37 % dijakov nikoli ne obiše gledališča. Zanimiv je podatek, da skupaj kar 135 dijakov (68 %) občasno hodi v gledališče.

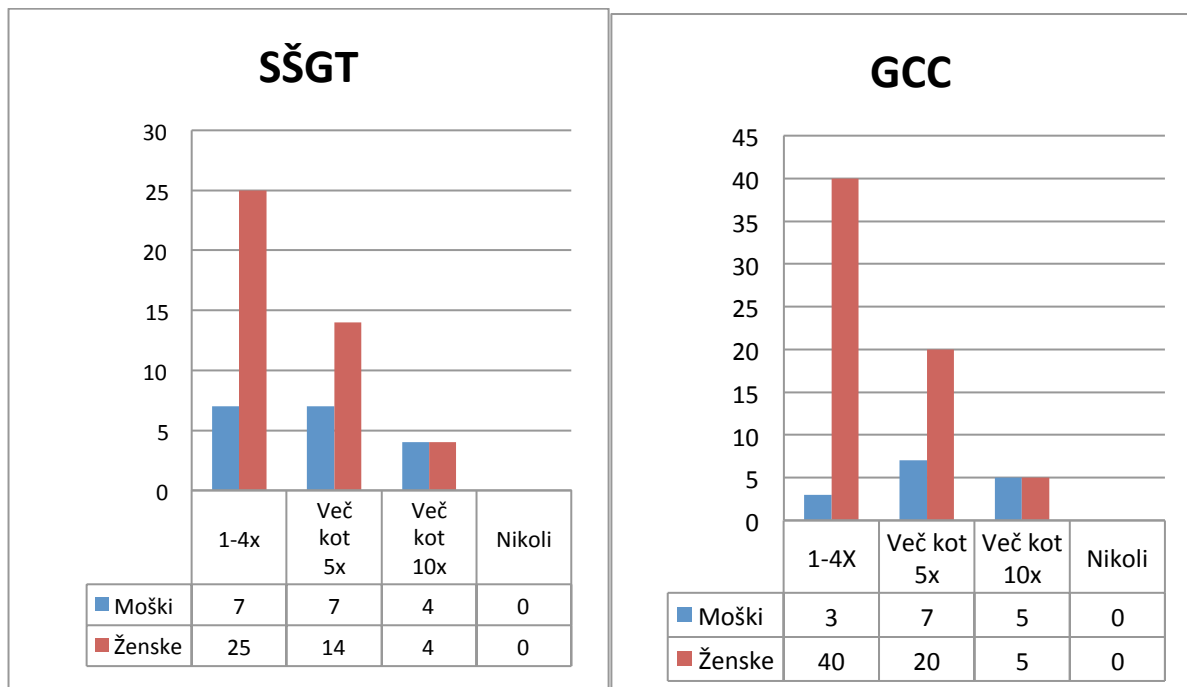
Grafikoni predstavljajo razporeditev vzorca po spolu. Rezultat je pričakovan. Le redki fantje redno hodijo v gledališče. Na SŠGT ni med anketiranimi nikogar, na GCC pa so le trije. Več interesa je med dekletmi - manj jih sicer hodi v gledališče redno, so pa med večino občasnih obiskovalcev predstav na obeh šolah. Na SŠGT je več dijakov, ki nikoli ne gredo v gledališče.

2. V kateri gledališki hiši si najraje ogledaš predstavo?

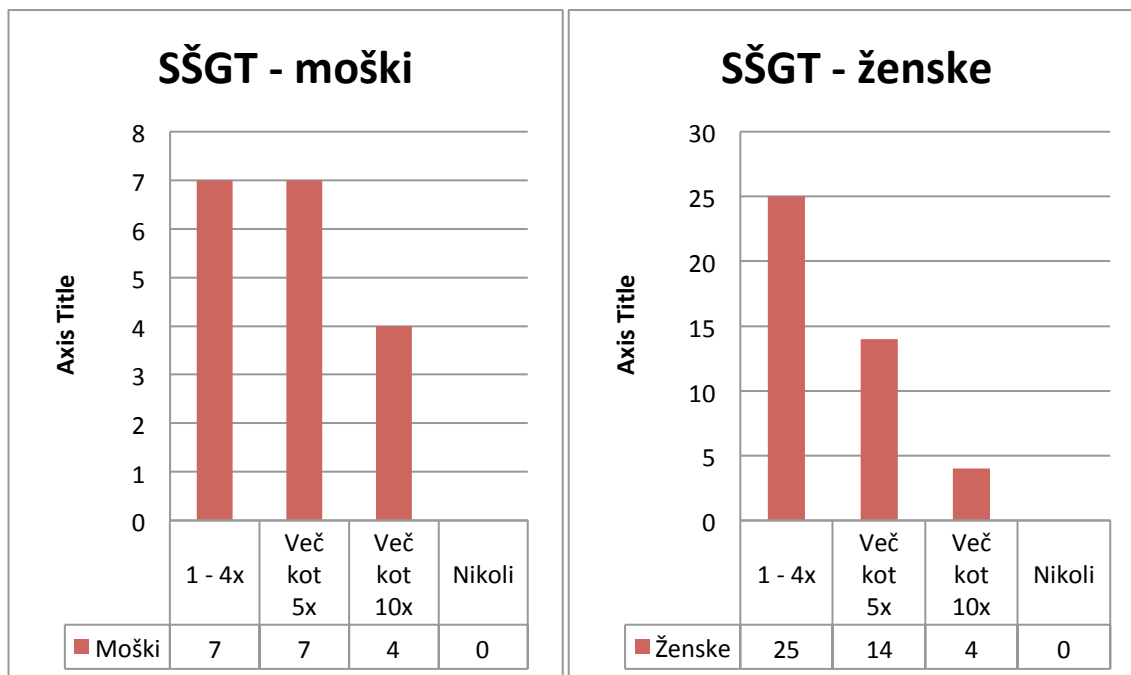

Vidimo lahko, da si mladi največkrat ogledajo predstave v SLG Celje, kar je razumljivo, saj je domače gledališče. Sledita SNG Opera in balet Ljubljana ter MGL.

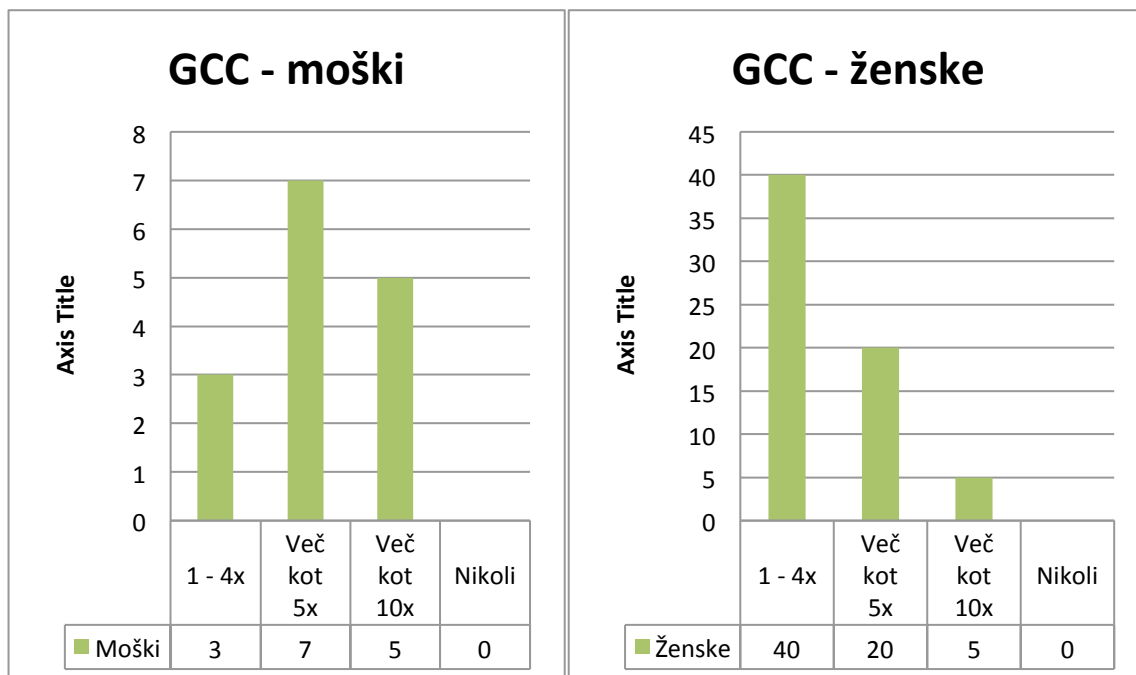
3. Kolikokrat si že bil v gledališču?

Opazimo lahko, da je velika večina gledališče obiskala do 10-krat, več kot toliko pa zelo malo. Glede na odgovore pri prvem vprašanju je rezultat pričakovan, saj le redki dijaki redno obiskujejo gledališke predstave.

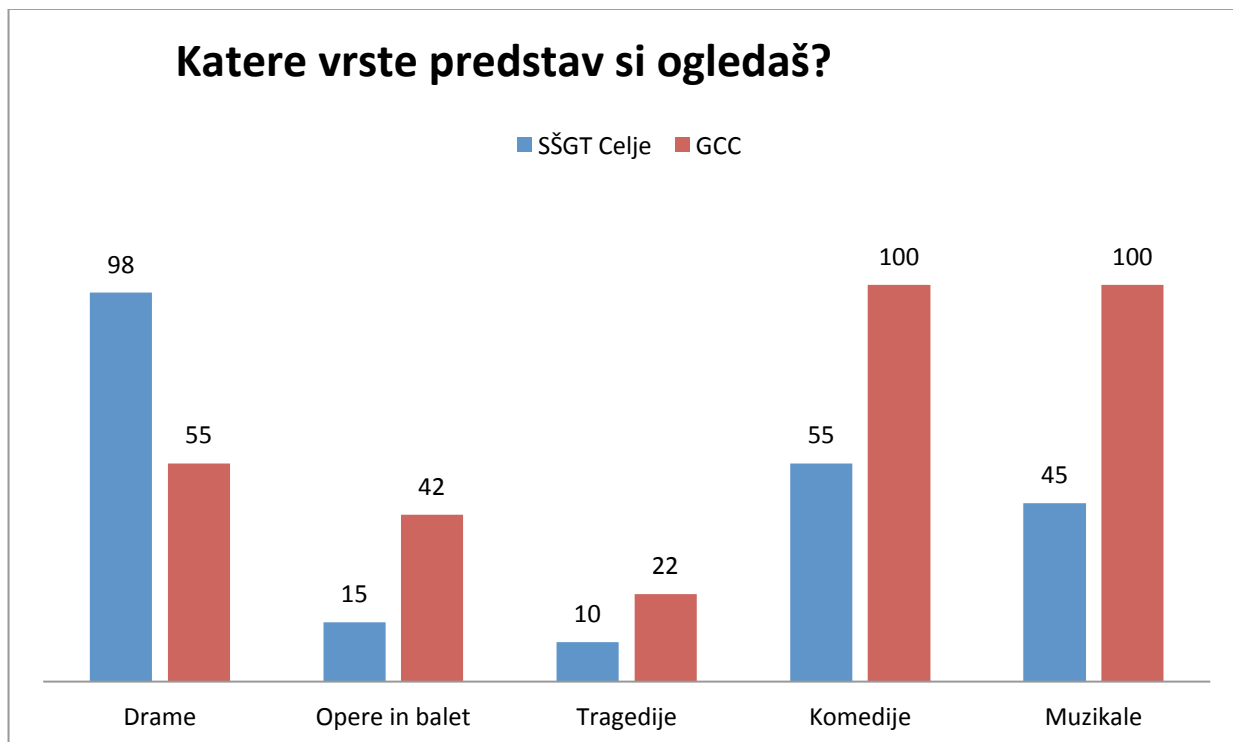

Razberemo lahko, da na SŠGT gledališče večinoma obiskujejo dekleta. Tisti redki fantje, ki jih najdemo med obiskovalci, odidejo na predstave manj kot desetkrat. Kljub temu da dekleta več hodijo na predstave kot fantje, pa vendarle gledališča ne obiščejo več kot desetkrat.

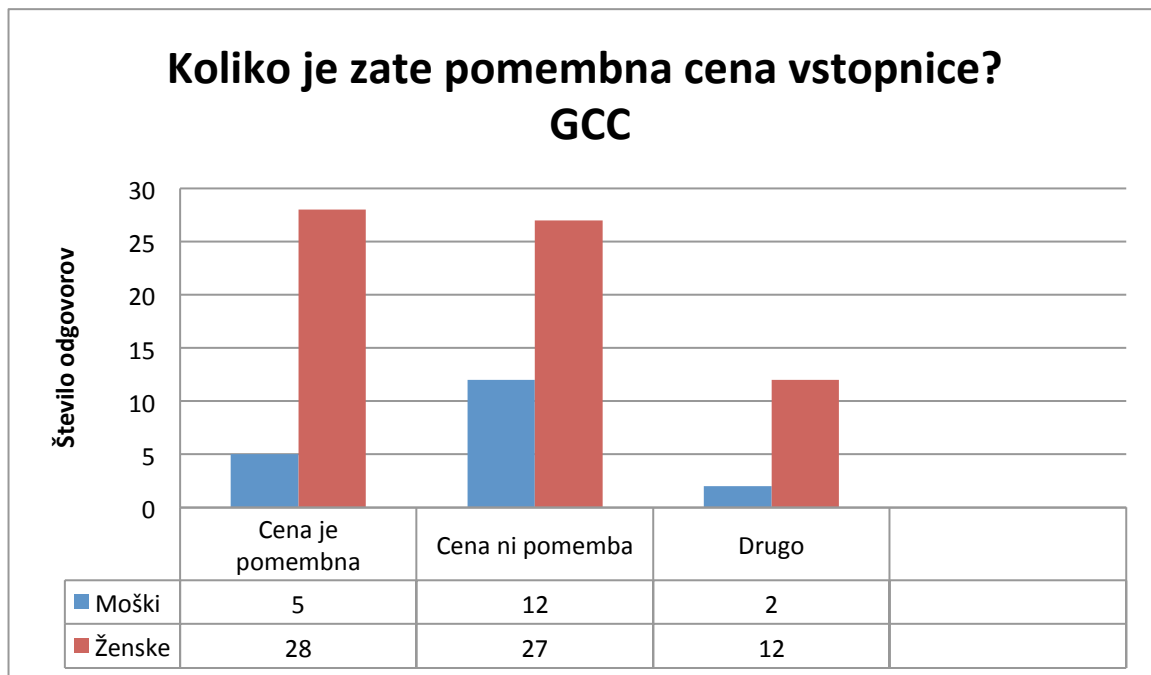
Čeprav je na prvo vprašanje 5 fantov z GCC odgovorilo, da nikoli ne gredo v gledališče, so na to vprašanje odgovorili, da so bili v gledališču večkrat. Del tega razhajanja lahko pripišemo dejstvu, da v takšnem vzorcu gotovo kdo ni odgovarjal, kot bi moral. Dekleta obiskujejo gledališče večkrat, a tudi med njimi ni veliko takih, ki bi v gledališče odšle več kot desetkrat.

4. Katere vrste predstav si ogledaš?

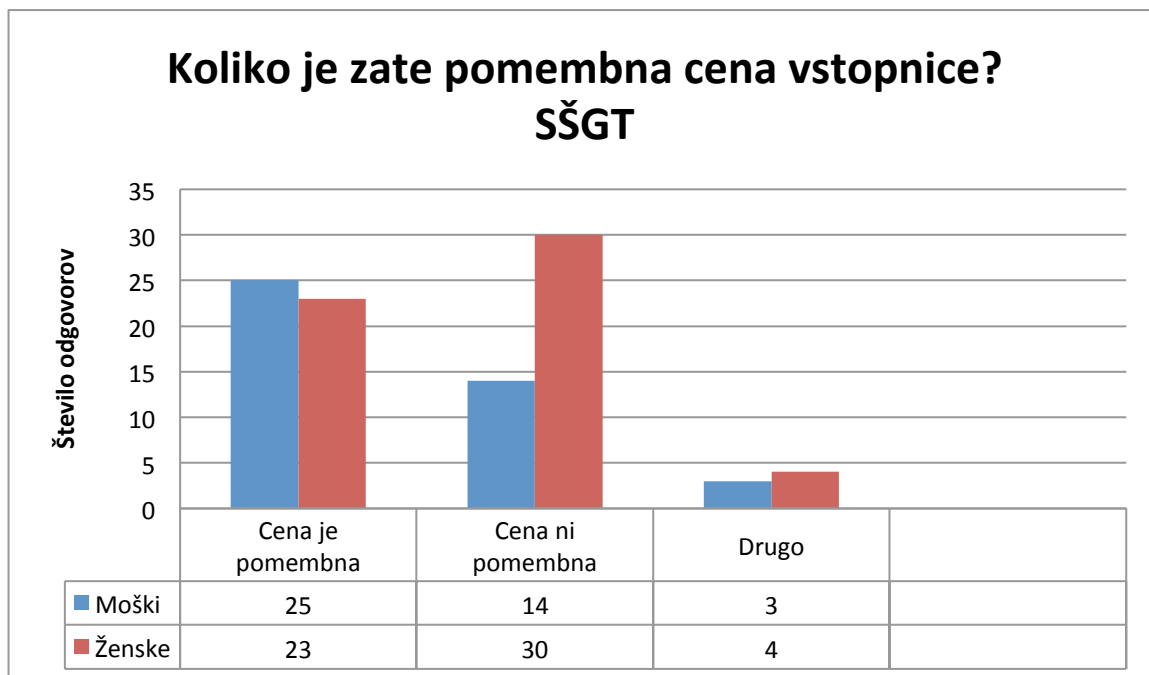

Na to vprašanje je bilo možnih več odgovorov. Dijaki GCC imajo najraje komedije in muzikale, dijaki SŠGT pa drame. Slednji odgovor me je presenetil, saj sem pričakoval, da bodo izbrali komedije.

5. Koliko je zate pomembna cena vstopnice?

Zanimivo je, da so dekleta, ki v gledališče hodijo več kot fantje, označila, da je cena vstopnice pomembna, fantje pa, da ni. Morda je prav tu razlog, da dekleta v gledališče ne hodijo še več, fantje pa ob redkih obiskih na ceno ne gledajo toliko.

Fantje na SŠGT so odgovorili, da je cena pomembna, in morda je prav tu razlog, zakaj gledališča ne obiščejo večkrat. Dekleta o ceni očitno ne razmišljajo toliko in so za predstavo pripravljene odšteti toliko, kot zahtevajo.

Razprava in interpretacija rezultatov

Podatke sem zbiral z anketo na vzorcu 200 dijakov srednje strokovne šole in gimnazije. Za spremenljivko sem izbral spol in šolo. Da bi dobil realnejšo sliko odnosa mladih do gledališča, sem opravil še intervjuje z umetniškimi vodji večjih gledaliških hiš v Celju in Ljubljani. Na podlagi dobljenih odgovorov sem preveril postavljene hipoteze.

Hipoteza 1: *Dekleta raje hodijo v gledališče kot fantje.*

Hipotezo lahko **potrdim**.

Več kot polovica anketiranih deklet v vzorcu redno ali občasno hodi v gledališče. V vzorcu je nastala pomembna razlika med Gimnazijo Celje - Center in Srednjo šolo za gostinstvo in turizem Celje, saj na SŠGT kar 20 deklet ali petina vzorca na šoli ne hodi v gledališče. Zaključim lahko še, da je na GCC gledališče bolj priljubljeno kot na SŠGT, saj kar 84 % dijakov GCC v gledališče hodi redno ali občasno, medtem ko je ta odstotek na SŠGT 61.

Hipoteza 2: *Mladi ne hodijo v gledališče*

Hipotezo **ovržem**.

66,5 % anketiranih občasno hodi v gledališče. 27,5 % jih v gledališče ne hodi. Le 6 % anketiranih dijakov je rednih obiskovalcev gledaliških predstav. Čeprav je odstotek rednih obiskovalcev nizek, to še ne pomeni, da je zanimanje za gledališče povsem usahnilo. Na podlagi opravljenih intervjujev lahko ugotovim, da je vpis abonmajev med mladimi v ljubljanskih gledališčih zrasel. Mladi torej v gledališče še hodijo, je pa potrebno izpostaviti, da ga ne obiskujejo redno, temveč zgolj občasno.

Hipoteza 3: *Vstopnice so za mladino predrage*

Hipoteze ne morem **ne ovreči ne potrditi**.

40 % vprašanih je odgovorilo, da je cena vstopnice pomembna, 42 % pa se na ceno ne ozira. Sklepam lahko, da za 42 % vprašanih, ki so odgovorili, da zanje cena ni pomembna, tudi meni, da vstopnice niso predrage. Menim pa tudi, da sem vprašanje postavil nerodno in so zato odgovori nezanesljivi. Odgovor, da je cena pomembna, še ne pomeni nujno, da je previsoka - in obratno.

Hipoteza 4: *Večina dijakov hodi v SLG Celje*

Na podlagi odgovorov lahko hipotezo **potrdim**.

Največ vprašanih (33 %) hodi v SLG Celje. Sledi SNG Opera in balet (19 %), nato pa ostale hiše. Dejstvo, da sem lahko hipotezo potrdil, je bilo pričakovano. SLG Celje je domača hiša in je gledalcem najbližja. Zanimivo je, da celjski dijaki očitno obiskujejo tudi druge hiše. Zaradi dobrih prometnih povezav je najbrž gledališče postalo bolj dostopno tudi v drugih krajih.

Hipoteza 5: *Opera je najmanj priljubljena*

Hipotezo moram **ovreči**.

Iz odgovorov sledi, da imajo dijaki najraje komedije (155 odgovorov), ki jim sledijo drame (153 odgovorov) in muzikali (145 odgovorov), najmanj pa imajo radi tragedije (32 odgovorov). Opere in balet so glede priljubljenosti na predzadnjem mestu (57 odgovorov).

Sklep

Gledališče med mladimi gotovo ni prva izbira, a še zdaleč ne drži, da je zanimanje zanj ugasnilo. Iz pogovorov z umetniškimi vodji sem ugotovil, da se v zadnjih letih povečuje abonmajski vpis. Razlogov za to je več. Gledališke hiše veliko naredijo, da bi vsebino in delo približale mladi generaciji. Sedaj zaposlujejo pedagoge, ki pomagajo sooblikovati vsebino. V naboru abonmajskih vstopnic so se pojavile nove oblike: dijaški, študentski in otroški abonmaji, ki ne vsebujejo le predstav, ki so vsebinsko prilagojene mlajšemu občinstvu, ampak tudi srečanja z gledališkimi ustvarjalci, pogovore z igralci, ogleda zaodrja, dogodke po izbiri ... S tem pristopom so gledališča prevzela iniciativo pri vzgoji mladih gledalcev, saj mnogi pogrešajo aktivnejšo vlogo izobraževalnih ustanov. V SLG Celje je sodelovanje s šolami očitno na visokem nivoju, saj po besedah Tine Kosi kar polovico predstav igrajo za srednje in osnovne šole. Mladi se tako v okviru pouka vsaj nekajkrat srečajo z gledališko umetnostjo.

66,5 % anketiranih dijakov občasno hodi v gledališče. Najraje gledajo komedije, kar je razumljivo, saj je vsebina lahkotnejša. Zanimivo je, da je med mladimi tudi velik interes za muzikale, manj pa za tragedije in balet. Morda lahko vzrok za večje zanimanje za muzikale najdemo v televizijskih oddajah in šovih, ki promovirajo petje. Kakor koli že, veseli smo lahko, da mladi kažejo interes za različne zvrsti.

Ob povedanem pa ne moremo mimo dejstva, da veliko mladih hodi v gledališče le v okviru obveznim vsebin v šoli. Žal nimamo podatka, koliko mladih obiše gledališko, operno ali baletno predstavo samoiniciativno.

V času, ko smo z vseh strani bombardirani s potrošniško obliko zabave v obliki računalniških igrvic, plehke filmske industrije in zabav, ki se vrtijo okoli alkohola, je vsak najstnik, ki ga srečamo v gledališču vrednota. Le z vzgojo in izobraževanjem bomo lahko mladim ponovno

približali gledališko umetnost in jo naredili konkurenčno neosebni a izjemno zanimivi intelektualno izpraznjeni zabavi enaindvajsetega stoletja.

Viri

1. Marjeta **Humar** in ostali: *Gledališki Terminološki slovar*, Ljubljana 2003. Dostopno na: <http://bos.zrc-sazu.si/knjige/Gledali%C5%A1ki%20terminolo%C5%A1ki%20slovar.pdf>
2. Janko **Kos**: *Pregled svetovne književnosti*. Ljubljana: DZS, 1991.
3. Janko **Kos**: *Svet književnosti 1*, Maribor: Založba Obzorja, 2001.
4. Janko **Kos**: *Književnost: učbenik literarne zgodovine in teorije*. Maribor: Obzorja, 1989.
5. Klemen **Lah** in ostali: *Umetnost besede: berilo 1: učbenik za slovenščino - književnost v prvem letniku gimnazij in štiriletnih strokovnih šol*. Ljubljana: Mladinska Knjiga, 2007. 188-140, 219-221.
6. Igor **Karlin** : *Veliki vodnik po glasbenem gledališču : Od Opere do Muzikala*, Mladinska knjiga 2005
7. Darinka **Ambrož** in ostali.: *Branja 1: berilo in učbenik za 1. letnik gimnazij ter srednjih strokovnih šol*, Ljubljana: DZS, 2000.
8. https://sl.wikipedia.org/wiki/Grško_gledališče
9. <http://bos.zrc-sazu.si/knjige/Gledali%C5%A1ki%20terminolo%C5%A1ki%20slovar.pdf>
10. <http://veza.sigledal.org/>
11. https://sl.wikipedia.org/wiki/Kategorija:Gledali%C5%A1%C4%8Da_v_Sloveniji
12. <https://sl.wikipedia.org/wiki/Dramatika>
13. <https://sl.wikipedia.org/wiki/Opera>
14. <https://sl.wikipedia.org/wiki/Balet>
15. <https://sl.wikipedia.org/wiki/Komedija>
16. <https://sl.wikipedia.org/wiki/Muzikal>

Viri fotografij:

1. http://www.napovednik.com/dogodek330448_rihard_iii_ii
2. <http://www.delo.si/kultura/oder/ocenjujemo-lizistrata.html>
3. <http://www.delo.si/kultura/oder/baletna-premiera-meso-srca-in-kaktusi.html>
4. <http://www.opera.si/sl/program/predstava/opera/orfej-v-peklu/>
5. <http://www.rtvsllo.si/kultura/novice/v-mgl-u-prevare-komedija-ki-se-ne-pretvarja-da-je-kaj-drugega/334196>
6. <http://www.delo.si/clanek/246646> ,
7. <http://www.delo.si/zgodbe/sobotnapriloga/barbara-hieng-samobor-nikoli-ne-primerjam-gledalisca-in-druzine.html>
8. <http://zds.si/mestno-gledalisce-ljubljansko/>
9. <http://www.rocc.cc/>
10. <http://www.visitljubljana.com/si/aktivnosti/kultura-in-umetnost/1741/poidetail.html>

11. <http://veza.sigledal.org/prispevki/lutka-suvereno-vstopa-tudi-v-druga-umetniska-podrocja>
12. <http://www.lgl.si/si/o-gledaliscu/kje-smo>
13. <http://zdus.si/tina-kosi/>
14. http://www.radio1.si/strani/Reg_Novice.aspx?RN=9438

Priloge

Anketa

Spol:

- Moški
- Ženski

1. Ali hodiš v gledališče? (možen je en odgovor, pri zakaj ne pa napiši vzrok)

- Da
- Nikoli
- Občasno

2. V kateri gledališki hiši si najraje ogledaš predstavo? (možen je en odgovor, pri drugo vpiši kje)

- SNG Drama Ljubljana
- SLG Celje
- SNG Opera in Balet Ljubljana
- MGL- Mestno Gledališče Ljubljansko
- SMG - Slovensko Mladinsko Gledališče
- Drugo: _____

3. Kolikokrat si že bil v gledališču?

- 1-4x
- Več kot 5x
- Več kot 10x
- Nikoli

4. Katere vrste predstav si ogledaš? (možnih je več odgovorov)

- Drame
- Opere in balet
- Tragedije
- Komedije
- Muzikale

5. Koliko je zate pomembna cena vstopnice? (možen je en odgovor, pri drugo vpiši svoje mnenje)

Cena je zelo pomembna

Cena ni pomembna

Drugo: _____